

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Економічний факультет
Кафедра аналітичної економіки та міжнародної економіки

Затверджено
на засіданні кафедри аналітичної економіки
та міжнародної економіки
економічного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Завідувач кафедри
проф. Панчишин С. М.

Робоча програма навчальної дисципліни
«Мікроекономіка»,
що викладається в межах освітньої програми "Менеджмент
організацій і адміністрування. Інформаційні системи у менеджменті"
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів
спеціальності 073 «Менеджмент»

Мікроекономіка. Робоча програма навчальної дисципліни для студентів освітньої програми "Менеджмент організацій і адміністрування. Інформаційні системи у менеджменті" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти *спеціальності 073 «Менеджмент»*.

Розробник:

кандидат економічних наук, доцент кафедри аналітичної економії та міжнародної економіки І. М. Шегинський.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри аналітичної економії та міжнародної економіки.

Протокол № ____ від. “ ____ ” _____ 2023 р.

Завідувач кафедри аналітичної економії та міжнародної економіки _____
“ ____ ” _____ 2023 р. (Панчишин С.М.)

Опис навчальної дисципліни

Показники	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Кількість кредитів, – 4	07 «Управління та адміністрування», 073 «Менеджмент», Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Нормативна
		<i>Викладається у 2-му семестрі</i>
Загальна кількість годин – 120		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4,5		<i>Лекції – 32 год. Практичні – 16 год. Самостійна робота – 72 год. Форма контролю: іспит</i>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: формування системи знань з теорії поведінки споживача, теорії фірми та ринкових структур, ринку факторів виробництва та ринків споживчих товарів і послуг.

Завдання: вивчення базових положень мікроекономічної теорії; набуття навиків використання інструментарію мікроекономічного аналізу для дослідження поведінки окремих економічних суб'єктів..

Предмет: поведінка на ринку окремих економічних суб'єктів, які прагнуть отримати вигоду та досягнути власної мети, оптимально використовуючи обмежені ресурси, що можуть мати альтернативне застосування.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати:

- як приймають рішення та поводять себе в умовах ринкової економіки суб'єкти економічної діяльності;
- як встановлюються ціни на окремі товари та послуги та які чинники можуть їх змінити;
- як за допомогою цінового механізму здійснюється розподіл ресурсів;
- як втручання держави позначається на цінах та поведінці виробників і споживачів;
- що визначає процентні ставки;
- як поводять себе фірми в умовах різних ринкових структур;
- що таке теорія корисності та теорія виробництва;
- як впливають побічні наслідки економічної діяльності на результати функціонування підприємств.

вміти:

- використовувати інструментарій мікроекономіки для аналізу різноманітних ситуацій, що виникають у ринковій економіці.
- самостійно аналізувати мікроекономічні показники та наслідки державного втручання у функціонування ринків;
- прогнозувати поведінку економічних суб'єктів в коротко- та довгостроковому періоді;
- формулювати власні судження щодо доцільності реалізації тієї чи іншої стратегії з огляду на її вплив на фірму, домогосподарство, індивіда чи галузь економіки ;
- застосовувати моделювання для оцінки оптимальності поведінки економічних суб'єктів.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Попит, пропозиція та ринковий механізм (4 год)

Мікроекономіка як складова частина економічної теорії. Проблема обмеженості ресурсів і необхідність вибору. Раціональна поведінка економічних одиниць.

Предмет та методологія мікроекономіки. Предмет курсу. Мікроекономічні одиниці. Домогосподарство. Ділове підприємство (фірма). Державні установи. Методологія мікроекономічного аналізу. Загальнонаукові методи пізнання. Метод наукової абстракції. Індукція та дедукція. Історичний і логічний методи. Гіпотеза. Спеціальні методи. Економічні моделі та їхні види. Економічні закони. Мікроекономічні моделі. Позитивна і нормативна мікроекономіка. Теоретико –пізнавальна, методологічна та світоглядно-виховна функції мікроекономіки.

Мета, завдання і зміст дисципліни. Мета та завдання дисципліни. Взаємозв'язок мікроекономіки з іншими дисциплінами.

Попит і закон попиту. Види попиту. Ринковий попит. Шкала та крива попиту. Закон попиту. Зв'язок між ринковим та індивідуальним попитом.

Визначники попиту. Функція попиту. Зміни у попиті та у величині попиту. Взаємозамінювані і взаємодоповнювані товари. Товари вищої та нижчої споживчої цінності.

Пропозиція і закон пропозиції. Види пропозиції. Ринкова пропозиція. Шкала та крива пропозиції. Закон пропозиції. Зв'язок між ринковою та індивідуальною пропозицією.

Визначники пропозиції. Функція пропозиції. Зміни у пропозиції та в обсязі пропозиції.

Взаємодія попиту і пропозиції. Ринкова рівновага. Визначення рівноважної ціни та рівноважної кількості продукту. Функція рівноважної ціни. Надлишок і нестача продукту у вільному ринку. Рівноважна ціна у випадку змін у попиті та пропозиції.

Рекомендована література

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: підручник : у 2 кн. / За ред. С.М. Панчишина, П.І. Острроверха. – Кн. 1 : Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка. – К.: Знання, 2014. – С. 184-202.
2. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: підручник : у 2 кн. / За ред. С.М. Панчишина, П.І. Острроверха. – Кн. 2 : Мікроекономіка. – К.: Знання, 2014. – С. 10-19.
3. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка / За ред. З.Ватаманюка і С.Панчишина. – К.: Альтернативи, 2005. – С. 86-92, 393-397.
4. Крупка М.І., Острроверх П.І., Реверчук С.К. Основи економічної теорії. Підручник. – К.: Атіка, 2002. – С. 121-144.
5. Макконнелл Кемпбел Р., Брю Стенлі Л. Мікроекономіка / Наукова редакція перекладу Тяня Панчишина. – Львів: Просвіта, 1999. – С. 54-76.
6. Острроверх П.І. Мікроекономіка. Тести і задачі. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – С. 47-95.

Тема 2. Еластичність попиту і пропозиції (2 год)

Еластичність попиту та її види. Цінова еластичність попиту. Способи обчислення коефіцієнтів цінової еластичності попиту. Дугова та точкова еластичність попиту за ціною. Фактори, що визначають цінову еластичність попиту. Взаємозв'язок між ціною та загальним виторгом за різної еластичності попиту.

Інші види еластичності попиту. Перехресна еластичність. Еластичність попиту за доходом.

Еластичність пропозиції та її види. Цінова еластичність пропозиції. Способи обчислення коефіцієнтів цінової еластичності пропозиції. Дугова та точкова еластичність пропозиції. Фактори, що визначають еластичність пропозиції. Перехресна еластичність пропозиції.

Рекомендована література

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: підручник : у 2 кн. / За ред. С.М. Панчишина, П.І. Острроверха. – Кн. 2 : Мікроекономіка. – К.: Знання, 2014. – С. 19-40.
2. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка / За ред. З.Ватаманюка і С.Панчишина. – К.: Альтернативи, 2005. – С. 397-410.
3. Крупка М.І., Острроверх П.І., Реверчук С.К. Основи економічної теорії. Підручник. – К.: Атіка, 2002. – С. 145-165.

4. Макконнелл Кемпбел Р., Брю Стенлі Л. Мікроекономіка / Наукова редакція перекладу Тяня Панчишина. – Львів: Просвіта, 1999. – С. 151-174.
5. Островерх П.І. Мікроекономіка. Тести і задачі. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – С. 96-128.

Тема 3. Мікроекономічний аналіз державного регулювання економіки (4 год)

Податкова система. Принципи оподаткування. Прямі та непрямі податки. Індивідуальні та універсальні акцизи. Податкова система України.

Вплив податків на пропозицію. Зміна ринкової рівноваги у випадку запровадження індивідуального акцизу. Податковий тягар. Правило розподілу податкова тягаря.

Вплив дотацій та субсидій на попит і пропозицію. Зміна ринкової рівноваги у випадку надання дотацій виробникам. Розподіл дотацій в залежності від цінової еластичності попиту та пропозиції. Надання субсидій споживачам та їхній вплив на ринкову рівновагу.

Максимальна та мінімальна ціна. Законодавче встановлення максимальної ціни: суть, обставини і наслідки. Законодавче встановлення мінімальної ціни. Мінімальна заробітна плата: суть та наслідки.

Сільське господарство як специфічна галузь національної економіки. Особливості виробничої структури. Вплив природних умов. Обмеженість землі. Форми власності на землю. Еластичність попиту на сільськогосподарську продукцію.

Суть фермерського господарства: ринкові ціни та доходи фермерів. Фермерське і селянське господарство. Два шляхи розвитку капіталізму у сільському господарстві. Сімейна ферма. Особливості ціноутворення на ринках сільськогосподарської продукції. Аграрна реформа в Україні.

Довгострокова фермерська проблема: суть та причини. Суть та причини довгострокової аграрної проблеми. Нееластичність попиту на сільськогосподарські продукти. Довгострокові зрушення у попиті і пропозиції аграрної продукції. Низька мобільність сільськогосподарських виробничих ресурсів.

Короткострокова фермерська проблема: суть і причини. Графічне пояснення. Причини значних коливань цін на продукцію фермерів та їхніх доходів.

Державна аграрна політика: необхідність, суть, структура та принципи. Необхідність державної підтримки сільського господарства. Структурна політика. Продовольча політика. Паритетність – наріжний камінь сучасної аграрної політики. Особливості аграрної політики в Україні.

Державне регулювання цін і доходів в аграрному секторі ринкової економіки. Політика підтримання цін. Політика компенсації різниці цін. Політика управління пропозицією.

Рекомендована література

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: підручник : у 2 кн. / За ред. С.М. Панчишина, П.І. Островерха. – Кн. 2 : Мікроекономіка. – К.: Знання, 2014. – С. 41-79.
2. Економічна теорія: макро- та мікроекономіка / За ред. З.Ватаманюка і С.Панчишина. – Львів: Інтереко, 1998. – С. 521-550.
3. Крупка М.І., Островерх П.І., Реверчук С.К. Основи економічної теорії. Підручник. – К.: Атіка, 2002. – С. 166-216.
4. Макконнелл Кемпбел Р., Брю Стенлі Л. Мікроекономіка / Наукова редакція перекладу Тяня Панчишина. – Львів: Просвіта, 1999. – С. 481-504.
5. Островерх П.І. Мікроекономіка. Тести і задачі. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – С. 128-190.

Тема 4. Аналіз поведінки споживача (4 год)

Корисність в економічній теорії і проблема її виміру. Корисність та її види. Кардинальна і ординальна корисність. Загальна, середня та гранична корисність. Закон спадної граничної корисності. Функція корисності.

Рівновага споживача з кардиналістських позицій. Поняття "рівновага споживача". Правило максимізації корисності. Правило максимізації в алгебраїчній формі. Гранична корисність і крива попиту. Парадокс вартості. Споживчий надлишок. Цінність часу.

Вибір споживача з ординалістських позицій. Вподобання та вибір споживача. Припущення щодо системи вподобань споживача.

Аналіз кривих байдужості. Крива байдужості. Карта кривих байдужості. Гранична норма заміщення благ. Види карти кривих байдужості.

Бюджетна пряма. Бюджетне обмеження і можливості споживача. Вплив на бюджетну лінію змін доходу споживача та цін благ.

Рівновага споживача з ординалістських позицій: економічна, алгебраїчна та графічна інтерпретація. Розширена бюджетна пряма. Композитний товар або маршаллові гроші.

Реакція споживача на зміну його доходу. Крива "дохід – споживання". Криві Енгеля та функції Торнквіста для різних товарів.

Реакція споживача на зміну цін товарів. Крива "ціна-споживання". Побудова лінії індивідуального попиту.

Ефект заміщення та ефект доходу. Рівняння Слуцького. Ефекти доходу та заміщення за Гіксом і Слуцьким. Товар Гіффена.

Застосування моделі раціонального вибору споживача.

Рекомендована література

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: підручник : у 2 кн. / За ред. С.М. Панчишина, П.І. Острроверха. – Кн. 2 : Мікроекономіка. – К.: Знання, 2014. – С. 79-90.
2. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка / За ред. З.Ватаманюка і С.Панчишина. – К.: Альтернативи, 2005. – С. 411-416.
3. Макконнелл Кемпбел Р., Брю Стенлі Л. Мікроекономіка / Наукова редакція перекладу Тяня Панчишина. – Львів: Просвіта, 1999. – С. 175-189.
4. Острроверх П.І. Мікроекономіка. Тести і задачі. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – С. 191-204.
5. Піндайк Р., Рубінфелд Д. Мікроекономіка. – К.: Основи, 1996. – С. 113-117.

Тема 5. Теорія виробництва і граничного продукту (4 год)

Ділове підприємство як суб'єкт ринку. Види ділових підприємств (фірм). Виробництво та виробнича функція. Технічний прогрес та технологія. Ефект часу. Виробнича функція з одним змінним ресурсом. Загальний, середній та граничний продукт. Закон спадної віддачі. Аналіз взаємозв'язків між окремими видами продукту виробника. Крива загального продукту. Криві середнього і граничного продуктів. Стадії виробництва. Аналіз виробництва у довгостроковому періоді. Види виробничої функції. Ізокванта. Карта ізоквант. Граничний коефіцієнт технологічного заміщення. Закон ефекту масштабу виробництва та форми його прояву: зростаючий, постійний та спадний ефекти. Ізокоста. Мінімізація витрат виробництва. Технологічно та економічно ефективні способи виробництва. Рівновага виробника. Траєкторія розвитку фірми.

Рекомендована література

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: підручник : у 2 кн. / За ред. С.М. Панчишина, П.І. Острроверха. – Кн. 2 : Мікроекономіка. – К.: Знання, 2014. – С. 112-126.
2. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка / За ред. З.Ватаманюка і С.Панчишина. – К.: Альтернативи, 2005. – С. 424-434.
3. Макконнелл Кемпбел Р., Брю Стенлі Л. Мікроекономіка / Наукова редакція перекладу Тяня Панчишина. – Львів: Просвіта, 1999. – С. 200-203.
4. Острроверх П.І. Мікроекономіка. Тести і задачі. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – С. 248-253.
5. Піндайк Р., Рубінфелд Д. Мікроекономіка. – К.: Основи, 1996. – С. 159-160, 163-172.

Тема 6. Витрати виробництва (2 год)

Суть і види витрат виробництва. Функція витрат. Економічні і бухгалтерські витрати. Явні і неявні витрати. Трансакційні витрати. Витрати у короткому та довгому періодах часу.

Короткострокові витрати. Загальні витрати. Загальні постійні та змінні витрати. Короткострокові середні витрати. Граничні витрати. Взаємозв'язки між загальними, середніми та граничними витратами.

Довгострокові витрати. Довгострокові загальні, середні та граничні витрати. Взаємозв'язок між довгостроковими і короткостроковими середніми витратами. Визначення оптимального обсягу виробництва фірми у довгостроковому періоді.

Криві довгострокових витрат і ефект масштабу виробництва. Мінімальний ефективний розмір підприємства і структура галузі.

Рекомендована література

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: підручник : у 2 кн. / За ред. С.М. Панчишина, П.І. Островерха. – Кн. 2 : Мікроекономіка. – К.: Знання, 2014. – С. 147-188.
2. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка / За ред. З.Ватаманюка і С.Панчишина. – К.: Альтернативи, 2005. – С. 443-455.
3. Крупка М.І., Островерх П.І., Реверчук С.К. Основи економічної теорії. Підручник. – К.: Атіка, 2002. – С. 216-228.
4. Макконнелл Кемпбел Р., Брю Стенлі Л. Мікроекономіка / Наукова редакція перекладу Тяня Панчишина. – Львів: Просвіта, 1999. – С. 197-200, 204-223.
5. Островерх П.І. Мікроекономіка. Тести і задачі. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – С. 242-244, 253-260, 273-290.

Тема 7. Виторг і прибуток фірми (4 год)

Суть і види виторгу фірми. Загальний виторг. Цінова еластичність попиту і виторг продавця. Середній виторг. Граничний виторг. Криві виторгу фірми. Взаємозв'язки між видами виторгу фірми.

Прибуток: суть і види. Економічний прибуток. Бухгалтерський прибуток. Середній та граничний прибуток. Нормальний прибуток.

Методи максимізації прибутку. Метод порівняння загального виторгу і загальних витрат. Метод порівняння граничного виторгу і граничних витрат.

Умови мінімізації збитків та припинення виробництва фірмою у короткостроковому періоді. Парадокс прибутку.

Рекомендована література

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: підручник : у 2 кн. / За ред. С.М. Панчишина, П.І. Островерха. – Кн. 2 : Мікроекономіка. – К.: Знання, 2014. – С. 189-221.
2. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка / За ред. З.Ватаманюка і С.Панчишина. – К.: Альтернативи, 2005. – С. 455-464.
3. Економічна теорія: макро- та мікроекономіка / За ред. З.Ватаманюка і С.Панчишина. – Львів: Інтереко, 1998. – С. 455 – 464.
4. Крупка М.І., Островерх П.І., Реверчук С.К. Основи економічної теорії. Підручник. – К.: Атіка, 2002. – С. 228-245.
5. Островерх П.І. Мікроекономіка. Тести і задачі. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – С. 244-247.

Тема 8. Досконала конкуренція і чиста монополія (4 год)

Основні моделі ринку: чиста (досконала) конкуренція, чиста монополія, монополістична конкуренція, олігополія. Ідеальні та реальні ринкові структури.

Досконала конкуренція. Ознаки й умови досконалої конкуренції. Попит на продукт конкурентного продавця. Середній, загальний і граничний виторг.

Максимізація прибутку у короткостроковому періоді: два підходи. Граничні витрати і крива короткострокової пропозиції. Рівновага фірми та галузі в короткостроковому періоді.

Максимізація прибутку у довгостроковому періоді. Пропозиція фірми в довгостроковому періоді. Тривала рівновага фірми, галузі, ринку та механізм її підтримки.

Досконала конкуренція і ефективність. Споживчий надлишок і надлишок виробника.

Модель чистої монополії та її характерні риси. Ознаки чистої монополії. Бар'єри для входження у галузь. Монополія і монополійна влада. Різновиди монополій.

Монопольний ринок у короткому та довгому періодах. Монопольний попит. Визначення монополістом ціни та обсягу виробництва. Вплив на поведінку монополіста цінової

еластичності попиту. Відсутність кривої монопольної пропозиції. Цінова дискримінація. Рівновага монопольної фірми в довгостроковому періоді.

Порівняльна оцінка конкурентного та монопольного ринків. Антимонопольна політика. Антимонопольне законодавство у світі та в Україні.

Рекомендована література

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: підручник : у 2 кн. / За ред. С.М. Панчишина, П.І. Острове́рха. – Кн. 2 : Мікроекономіка. – К.: Знання, 2014. – С. 222-225, 228-240.
2. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка / За ред. З.Ватаманюка і С.Панчишина. – К.: Альтернативи, 2005. – С. 465-475.
3. Крупка М.І., Острове́рх П.І., Реверчук С.К. Основи економічної теорії. Підручник. – К.: Атіка, 2002. – С. 246-248, 259-267.
4. Макконнелл Кемпбел Р., Брю Стенлі Л. Мікроекономіка / Наукова редакція перекладу Тяня Панчишина. – Львів: Просвіта, 1999. – С. 224-257.
5. Острове́рх П.І. Мікроекономіка. Тести і задачі. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – С. 291-305.

Тема 9. Монополістична конкуренція і олігополія (2 год)

Ознаки і поширення монополістичної конкуренції. Особливості монополістичної конкуренції. Диференціація виробів. Умови входження в галузь. Нецінова конкуренція.

Модель поведінки монополістичного конкурента. Еластичність попиту. Визначення оптимального обсягу продажу та цінова політика. Умова досягнення і підтримання беззбитковості в довгостроковому періоді.

Нецінова конкуренція. Сутність та передумови розвитку нецінової конкуренції. Поглиблення диференціації продукту: позитивні наслідки та загрози. Вплив рекламної діяльності на обсяг продажу і затрат.

Ефективність монополістичної конкуренції. Суспільна ціна монополістичної конкуренції. Порівняльна характеристика ринкових структур.

Основні ознаки та причини поширення олігополії. Нечисленність фірм в олігополістичних галузях: бар'єри входження у галузь, загальна взаємозалежність фірм.

Теоретичні моделі олігополії. Дуополія. Аналіз взаємовідносин двох товаровиробників у статистиці.

Чотири моделі олігополії: ламана крива попиту, змовницьке ціноутворення, лідерство у цінах, ціноутворення за принципом “витрати плюс”

Ефективність олігополії. Ефективність олігополії порівняно з іншими ринковими структурами. Економічні наслідки олігополії. Державне регулювання олігополії.

Рекомендована література

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: підручник : у 2 кн. / За ред. С.М. Панчишина, П.І. Острове́рха. – Кн. 2 : Мікроекономіка. – К.: Знання, 2014. – С. 224, 258-326.
2. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка / За ред. З.Ватаманюка і С.Панчишина. – К.: Альтернативи, 2005. – С. 485-500.
3. Крупка М.І., Острове́рх П.І., Реверчук С.К. Основи економічної теорії. Підручник. – К.: Атіка, 2002. – С. 251-258.
4. Макконнелл Кемпбел Р., Брю Стенлі Л. Мікроекономіка / Наукова редакція перекладу Тяня Панчишина. – Львів: Просвіта, 1999. – С. 285-330.
5. Острове́рх П.І. Мікроекономіка. Тести і задачі. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – С. 291-295.

Тема 10. Пропозиція і попит на економічні ресурси (2 год)

Види та функції ресурсних ринків. Функціональний розподіл доходу. Родинний розподіл доходів. Ринковий розподіл доходів.

Попит на ресурси як похідний попит. Визначення оптимального обсягу ресурсу з боку фірми у короткостроковому періоді. Граничні витрати на ресурс. Граничний продукт ресурсу. Граничний економічний прибуток ресурсу.

Криві граничного продукту ресурсу у грошовому вираженні та попит фірми на ресурс. Попит виробника на ресурс за недосконалої конкуренції на продуктовому ринку. Визначення фірмою оптимального обсягу ресурсів у довгостроковому періоді. Крива попиту фірми на ресурс для декількох змінних вхідних факторів. Крива попиту галузі на ресурс.

Визначники попиту на ресурс та його еластичність. Зміна у попиті на ресурс. Еластичність попиту на економічний ресурс.

Пропозиція економічних ресурсів. Пропозиція ресурсів для конкретного застосування. пропозиція ресурсів для окремих фірм.

Рекомендована література

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: підручник : у 2 кн. / За ред. С.М. Панчишина, П.І. Острроверха. – Кн. 2 : Мікроекономіка. – К.: Знання, 2014. – С. 327-361.
2. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка / За ред. З.Ватаманюка і С.Панчишина. – К.: Альтернативи, 2005. – С. 501-521.
3. Крупка М.І., Острроверх П.І., Реверчук С.К. Основи економічної теорії. Підручник. – К.: Атіка, 2002. – С. 305-309.
4. Макконнелл Кемпбел Р., Брю Стенлі Л. Мікроекономіка / Наукова редакція перекладу Тяня Панчишина. – Львів: Просвіта, 1999. – С. 331-351.
5. Острроверх П.І. Мікроекономіка. Тести і задачі. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – С. 329-368.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тижень день	Тема, план, короткі тези	Форма заняття (лекція, практичне/семінарське заняття)	Самостійна робота (год.)
1	Тема 1. Попит, пропозиція та ринковий механізм. Детальний план заняття та завдання для самостійного опрацювання наведено у відповідному розділі методички за посиланням: http://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/04/Mikroekonomika.pdf	Лекція (4 год.) Семінарське заняття (2 год.)	6
2-3	Тема 2. Еластичність попиту і пропозиції. Детальний план заняття та завдання для самостійного опрацювання наведено у відповідному розділі методички за посиланням: http://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/04/Mikroekonomika.pdf	Лекція (2 год.) Практичне заняття (1 год.)	8
4-5	Тема 3. Мікроекономічний аналіз державного регулювання економіки. Детальний план заняття та завдання для самостійного опрацювання наведено у відповідному розділі методички за посиланням: http://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/04/Mikroekonomika.pdf	Лекція (4 год.) Практичне заняття (2 год.)	8
6-7	Тема 4. Аналіз поведінки споживача. Детальний план заняття та завдання для самостійного опрацювання наведено у відповідному розділі методички за посиланням: http://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/04/Mikroekonomika.pdf	Лекція (4 год.) Практичне заняття (2 год.)	8
8-9	Тема 5. Теорія виробництва і граничного продукту. Детальний план заняття та завдання для самостійного опрацювання наведено у відповідному розділі методички за посиланням: http://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/04/Mikroekonomika.pdf	Лекція (4 год.) Практичне заняття (2 год.)	8
10	Тема 6. Витрати виробництва. Детальний план заняття та завдання для самостійного опрацювання наведено у відповідному розділі методички за посиланням: http://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/04/Mikroekonomika.pdf	Лекція (2 год.) Практичне заняття (1 год.)	4
11-	Тема 7. Виторг і прибуток фірми. Детальний план заняття та	Лекція (4 год.)	8

Тиждень	Тема, план, короткі тези	Форма заняття (лекція, практичне/семінарське заняття)	Самостійна робота (год.)
12	завдання для самостійного опрацювання наведено у відповідному розділі методички за посиланням: http://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/04/Mikroekonomika.pdf	Практичне заняття (2 год.)	
13-14	Тема 8. Досконала конкуренція і чиста монополія. Детальний план заняття та завдання для самостійного опрацювання наведено у відповідному розділі методички за посиланням: http://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/04/Mikroekonomika.pdf	Лекція (4 год.) Практичне заняття (2 год.)	8
15	Тема 9. Монополістична конкуренція і олігополія. Детальний план заняття та завдання для самостійного опрацювання наведено у відповідному розділі методички за посиланням: http://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/04/Mikroekonomika.pdf	Лекція (2 год.) Практичне заняття (1 год.)	6
16	Тема 10. Пропозиція і попит на економічні ресурси. Детальний план заняття та завдання для самостійного опрацювання наведено у відповідному розділі методички за посиланням: http://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/04/Mikroekonomika.pdf	Лекція (2 год.) Практичне заняття (1 год.)	8

5. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Контроль знань студентів проводиться протягом семестру за допомогою усного опитування, тестів для швидкого (10 хв.) письмового опитування, підсумкових (з кількох попередньо розглянутих тем) контрольних робіт. Кожен вид контролю передбачає виставлення оцінки за чотирибальною системою.

1. Контроль та оцінювання знань студентів впродовж семестру

1.1. Оцінювання усних відповідей студента (студентки), виконаних тестів та контрольних робіт відбувається за чотирибальною системою: "незадовільно" (позначається цифрою "2"), "задовільно" ("3"), "добре" ("4") та "відмінно" ("5"). Для точнішого оцінювання рівня знань студента може використовуватися крок 0,25 (наприклад, 4,25; 4,5; 4,75).

1.2. Усна відповідь на семінарі, написання тестів та виконання контрольної роботи не передбачає можливості користування конспектом лекцій, підручником, навчальним посібником чи іншими допоміжними засобами. Під час усної відповіді допускається лише користування планом практичного заняття, запропонованим лектором. Черговість опитування студентів визначає викладач.

1.3. Студент (студентка), який (яка) вважає, що те чи інше питання, передбачене планом практичного заняття, висвітлене з недостатньою повнотою або ж доповідач допустився принципових помилок, має можливість продемонструвати свої знання в межах доповнення. Якщо кількість та якість доповнень викладач вважатиме достатньою, студентів (студентці) може бути виставлена оцінка без додаткового опитування. В разі, якщо доповнення міститиме неточності чи потягло за собою низку суміжних питань, викладач ставить студентів (студентці) додаткові запитання для отримання об'єктивного уявлення про рівень його (її) знань, після чого виставляє йому (їй) відповідну оцінку. Доповнення, які повторюють сказане іншими доповідачами чи виголошені з прямим використанням допоміжних засобів (конспект, книга, смартфон, комп'ютер тощо) ігноруються, а оцінка за них не виставляється.

1.4. Оцінка, виставлена за усну відповідь, виконані тестові завдання чи контрольну роботу не підлягає відпрацюванню із виставленням вищої оцінки. Це стосується як позитивних («задовільно», «добре», «відмінно»), так і негативних («незадовільно») оцінок.

1.5. **Відвідування** студентом (студенткою) практичних занять є **обов'язковим**. Студент (студентка), який (яка) пропустив (пропустила) семінарське заняття з незалежних від нього (неї) обставин (наприклад, хвороба), що засвідчено документально (медична довідка, довідка адміністрації університету чи факультету, може відпрацювати зазначені пропуски, попередньо узгодивши з викладачем час. Заборгованість з таких пропусків має бути ліквідована впродовж

тижня, що слідує після останнього дня, на який надано звільнення від відвідування занять. При цьому відпрацюванню в один день підлягає не більше двох пропусків.

1.6. Відпрацювання пропусків відбувається в усній або письмовій формі. Викладач ставить студентові (студентці) декілька запитань із пропущеної ним (нею) теми, з'ясовуючи рівень опанування навчального матеріалу, або пропонує йому (їй) розв'язати задачу. В разі, якщо відповідь (усна чи письмова) є достатньою, пропуск вважається відпрацьованим з виставленням відповідної оцінки. Якщо студент (студентка) з незалежних від нього (неї) задокументованих причин пропустив (пропустила) контрольну роботу, він (вона) зобов'язаний (зобов'язана) написати її у погоджений з викладачем час з виставленням йому (їй) відповідної оцінки. Невідпрацьовані вчасно контрольні роботи оцінюються як такі, що виконані на «незадовільно».

1.7. Пропуски практичних занять без поважної причини чи такі, що не засвідчені документально і обґрунтованість яких не може бути встановлена, відпрацюванню не підлягають.

У разі, якщо студент (студентка) пропустив (пропустила) понад чотири семінарських заняття, викладач скеровує рапорт щодо порушення навчальної дисципліни відповідним (відповідною) студентом (студенткою) на ім'я декана економічного факультету.

1.8. Бали за роботу на практичних заняттях нараховуються на підставі середньої оцінки за семестр помноженої на перевідний коефіцієнт 10. Якщо середній бал становить 2,5 або є нижчим, то за перевідний коефіцієнт береться 0.

2. Організація написання та оцінювання екзаменаційної роботи

2.1. Екзамен – письмовий і проводиться без перерви. Тривалість, дата, час та місце екзамену визначається деканатом факультету. З метою забезпечення належних умов для складання екзамену групу може бути поділено на декілька підгруп та розведено в часі. Розташування студентів в аудиторії на час написання екзаменаційної роботи визначає викладач, виходячи з потреби мінімізувати можливості списування та взаємного консультування студентів. Студент (студентка), що запізнився (запізнилася) на екзамен, виконує екзаменаційну роботу в межах часу, що залишився до його завершення для всієї групи. Структура екзаменаційного білета визначається кафедрою, а принципи оцінювання екзаменаційної роботи – адміністрацією факультету.

2.2. Під час виконання екзаменаційної роботи забороняється користування конспектами лекцій, підручниками, навчальними посібниками, заготовленими заздалегідь формулами чи відповідями («шпаргалками») та іншими допоміжними (паперовими, електронними, аудіо тощо) носіями інформації. Здійснення передбачених процедурою розв'язання наведених в екзаменаційному білеті задач розрахунків може відбуватись з використанням лише простого калькулятора. Застосування електронних записників, мобільних телефонів тощо не допускається. У разі порушення зазначених правил робота студента (студентки) вилучається та виставляється 0 балів за іспит.

2.3. Під час екзамену студент (студентка) не може звертатися за консультацією до екзаменатора з приводу змісту питань, вказаних в екзаменаційному білеті. Усі питання щодо теоретичних та практичних аспектів навчального курсу студент (студентка) може з'ясувати на консультації, що проводиться екзаменатором у погоджений із кожною групою час, але не пізніше дня, котрий передує екзамену.

Студент (студентка) під час екзамену не має права отримувати (чи надавати) підказки або консультації від (чи на користь) інших студентів. В разі виявлення такого порушення роботи студентів, що брали участь у взаємному консультуванні підлягають вилученню.

3. Оголошення результатів та виставлення оцінок

3.1. Оголошення результатів та виставлення екзаменаційних оцінок відбувається у визначений екзаменатором час. Результати написання екзаменаційної роботи оголошуються у присутності усіх студентів групи, що з'явилися на екзамен. Екзаменатор називає суму балів, отриману студентом (студенткою) за екзаменаційну роботу, загальну суму балів та відповідну оцінку, що впливає із діючої шкали оцінювання.

3.2. Студент (студентка) за бажанням може ознайомитись з перевіреною екзаменаційною роботою та поставити екзаменатору питання щодо причин виставлення тієї чи іншої оцінки.

Якщо претензії студента (студентки) щодо оцінювання конкретного завдання є обґрунтованими (наприклад, допущено помилку при перевірці правильності відповідей), то екзаменатор вносить відповідні виправлення у суму балів та результуючу оцінку.

Якщо бали за екзаменаційну роботу обраховано коректно, але студентові (студентці) бракує 1-2 бали до вищої оцінки, екзаменатор може надати право такому (такій) студентові (студентці) компенсувати нестачу шляхом додаткового опитування. У разі невірної відповіді на поставлені екзаменатором питання (чи запропоновані для розв'язання задачі), результуюча оцінка виставляється на підставі раніше обчисленої суми балів.

Після заслуховування усіх запитань та претензій, екзаменатор виставляє отримані студентами оцінки і бали у екзаменаційну відомість та залікову книжку.

3.3. В екзаменаційній відомості навпроти прізвищ студентів, що не з'явилися на екзамені, проставляється запис «не з'явився» («не з'явилася»). Якщо відсутність студента (студентки) на екзамені викликана поважними причинами, підтвердженими відповідними документами, він (вона) складає екзамен за талоном №1 у визначений деканатом час. За таким (такою) студентом (студенткою) зберігаються бали, отримані за відвідування та роботу впродовж семестру. Організація складання екзамену за талоном №1 базується на принципах, викладених у п.2.1-2.3, а оформлення результатів – 3.1-3.2. Відсутність студента (студентки) на екзамені за талоном №1 без поважних документально засвідчених причин є підставою для скерування його (її) на складання екзамену за талоном №2.

3.4. За умови дистанційної форми навчання допускається виставлення екзаменаційної оцінки на підставі поточної успішності (шляхом подвоєння суми балів, отриманих протягом семестру). При цьому, з метою стимулювання дотримання вимог пункту 1.5 та забезпечення справедливої диференціації зусиль студентів, спрямованих на засвоєння матеріалу навчального курсу, викладач має право другу («екзаменаційну») половину балів коригувати на кількість пропущених без поважної причини занять (1 пропуск = 1 бал).

4. Повторне складання екзамену та оцінювання роботи за індивідуальним графіком.

4.1. Повторне складання екзамену студентами, які отримали оцінку «незадовільно» (талон №2), відбувається згідно з графіком ліквідації заборгованості, встановленим деканатом, і ґрунтується на тих же засадах, що викладені у п.2.1-2.3 та 3.1-3.2. Відлік балів за такої перездачі розпочинається з 0 (тобто поточна успішність уже не враховується). Якщо за результатами екзамену студент (студентка) отримав (отримала) екзаменаційну оцінку «незадовільно», він (вона) скеровується на перездачу за талоном №К (див. п.4.2).

4.2. Складання екзамену за талоном №К відбувається у присутності спеціальної комісії. При цьому студент (студентка) виконує екзаменаційну роботу у вказаний деканатом час на тих же засадах, що викладені у п.2.1-2.3 та 3.1-3.2. Відлік балів за такої перездачі розпочинається з 0 (тобто поточна успішність не враховується).

4.3. Робота студента (студентки) за індивідуальним графіком покладає на студента (студентку) обов'язок виконати усі передбачені навчальним планом контрольні роботи та написати залікову роботу для компенсації пропущених занять. Якщо зазначений обов'язок виконано в повному чи частковому обсязі, студентові (студентці) нараховуються за семестр бали за принципами, викладеними у розділі 1, після чого він (вона) складає екзамен у відповідності з положеннями розділів 2-3. В разі невиконання зазначеного комплексу робіт студент (студентка) допускається до екзамену, отримавши за семестр нуль балів.

5. Прикінцеві положення

5.1. У випадку змін в організації навчального процесу (зміна принципів оцінювання поточної успішності та екзаменаційних робіт, процедури видачі талонів, перездачі екзаменів тощо) екзаменатор інформує про них студентів.

5.2. У випадку централізованого запровадження оновленої шкали сум балів поряд із системою екзаменаційних оцінок з відображенням її в основних видах документації (екзаменаційні відомості, талони тощо) екзаменатор забезпечує переведення отримуваних студентами в межах цих Принципів балів у нормативно встановлені.

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЮТЬСЯ СТУДЕНТАМ

Екзаменаційна оцінка з дисципліни «Мікроекономіка» виставляється на основі суми балів, отриманих студентом (студенткою) за роботу впродовж семестру, екзаменаційну роботу та з урахуванням відвідування практичних занять (семінарів). Максимальна кількість балів, які студент (студентка) може отримати за всі види робіт – 100. З них 50 – за роботу на практичних заняттях протягом семестру та 50 – за екзаменаційну роботу. Нарахування балів за кожен із видів робіт здійснюється відповідно до принципів, викладених у попередньому розділі

Отримана студентом (студенткою) загальна сума балів конвертується у результуючу оцінку, що виставляється в екзаменаційну відомість та залікову книжку за такою шкалою:

Сума балів (Σ)	Національна шкала		ECTS	
	Код оцінки	Оцінка	Код оцінки	Оцінка
90-100	5	відмінно	A	відмінно
81-89	4	добре	B	дуже добре
71-80			C	добре
61-70	3	задовільно	D	задовільно
51-60			E	достатньо
0-50	2	незадовільно	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)
			F	незадовільно (з повторним вивченням курсу) (виставляється на талоні "К")

7. Рекомендована література

Основна:

1. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка : підручник : у 2 кн. /С. М. Панчишин, П. І. Островерх, І. В. Грабинська та ін. ; за ред. С. М. Панчишина, П. І. Островерха. – 4-те вид., виправл. та доп. – Л. : Апріорі, 2020. – Кн. 1: Вступ до макроекономіки. Макроекономіка. – 648 с.
2. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка : підручник : у 2 кн. / За ред. С.М. Панчишина, П.І. Островерха. – Кн. 2 : Мікроекономіка. – 2-ге вид., виправл. і доповн. – К.: Знання, 2014. – 390 с.
3. Ватаманюк О.З. Мікроекономіка: теорія і практикум. Навчальний посібник / О.З.Ватаманюк. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Львів: “Інтелект-Захід”, 2007. – 280 с.
4. Економічна теорія: вступ, макроекономіка, мікроекономіка. Навчальний посібник / [З.Г.Ватаманюк, О.З.Ватаманюк, Є.Й.Майовець та ін.] ; за ред. О.З.Ватаманюка. 2-е вид., випр. і доп. – Львів: “Інтелект-Захід”, 2011. – 656 с.
5. Економічна теорія: практикум. Навчальний посібник / [О.Ватаманюк, Є.Майовець, М.Стирський та ін.]; за ред. О.З.Ватаманюка. – Львів: “Інтелект-Захід”, 2010. – 374 с.
6. Макконнелл К. Р. Аналітична економія: принципи, проблеми і політика. У 2 ч. / К.Р.Макконнелл, С.Л.Брю. – Пер. з англ. – Львів: Просвіта, 1999. – Ч.2.: Мікроекономіка. – 650 с.
7. Мікроекономіка: Методичні поради та плани практичних занять для студентів спеціальності економічного факультету / За ред. Панчишина С. М. і Островерха П. І. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 104 с.

Додаткова:

1. Гронтковська Г.Е. Мікроекономіка. Практикум. Навчальний посібник / Г.Е.Гронтковська, А.Ф.Косік. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ: Центр навчальної літератури, 2008. – 418 с.
2. Косік А.Ф. Мікроекономіка / А.Ф.Косік, Г.Е.Гронтковська. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 416 с.
3. Краснікова Л. І. Практикум з мікроекономіки : тести, проблемні ситуації, вправи: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / Л. І. Краснікова, І. Г. Лук'яненко; Національний ун-т "Києво-Могилянська академія". - К. : Києво-Могилянська академія, 2005. - 317 с.

4. Харів Б.Я. Збірник задач з мікроекономіки. Навчальний посібник / Б.Я.Харів. – Рівне, 2003. – 168 с.
5. McConnell C.R. Economics. Principles, Problems, and Policies / C.R.McConnell, S.L.Brue, Flynn S.M. – 18th ed. – New York etc.: McGraw-Hill / Irwin, 2009. – 785 p.
6. Pindyck R.S. Microeconomics / R.S.Pindyck, D.L.Rubinfeld. – 8th ed. – Pearson education Inc. – Boston et al., 2013. – 743 p.